

OKUL ÖNCESİNDE GRUP REHBERLİĞİ ETKİNLİKLERİ

Editör: Prof. Dr. Şerife IŞIK

2. Baskı

Editör: Prof. Dr. Şerife IŞIK

**Okul Öncesinde
GRUP REHBERLİĞİ ETKİNLİKLERİ**

ISBN 978-605-318-557-4

DOI 10.14527/9786053185574

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindeks.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Eylül 2016, Ankara

2. Baskı Şubat 2020, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Ayşe Nur Yıldırım
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Salmat Basım Yayıncılık Ambalaj Sanayi Tic. Ltd. Şti.
Büyük Sanayi 1. Cadde 95/1
İskitler/ANKARA
Tel: 0312-341 1020

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 26062

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Grup rehberliği etkinlikleri ile tanışmam 2000 yılında saygıdeğer hocam Prof. Dr. Serdar Erkan tarafından yürütülen Rehberlik Programlarının Geliştirilmesi adlı doktora dersinde oldu. Aldığım bu ders akademik yaşamımın şekillenmesine çok önemli katkılar sağlamış, okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ve programı çalışma alanlarımdan biri olmuştur. Yıllar içinde gerek alanda çalışan psikolojik danışmanlarla gerekse öğretmenlerle bir araya geldiğimiz kongrelerde ve seminerlerde grup rehberliği etkinliklerine olan ihtiyaçlarından sık sık söz edilmiştir. Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Programı alanında yaptığım çalışmalar ve uzmanlar tarafından hissedilen ve vurgulanan ihtiyaç durumu göz önünde bulundurularak bu kitaplar serisi hazırlanmıştır. Kitaplarda yer alan etkinlikler, doktora düzeyinde yürüttüğüm Rehberlik Programlarının Geliştirilmesi dersi kapsamında öğrencilerim tarafından geliştirilmiş, süreç içinde MEB rehberlik kazanımları çerçevesinde yeniden değerlendirilerek son halini almıştır. Bu kitapların gerek psikolojik danışmanlara ve öğretmenlere, gerekse ruh sağlığı alanında eğitim gören öğrencilere güçlü bir kaynak oluşturacağını umuyorum.

Bu çalışma için teşekkür etmek istediğim kişiler var...

Öncelikle hem alanımla ilgili hem de yaşamla ilgili olarak bana öğrettiği her şey için hocam Prof. Dr. Serdar ERKAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım; bu çalışma sizin öğrettiklerinizle oluştu. İki yıllık bir çalışmanın ürünü olan bu kitaplarda yer alan etkinlikleri yazan birbirinden değerli öğrencilerime çok teşekkür ederim; "acil!, ha gayret☺, yardım edin!" başlıkları ile gelen e-mailerime hemen cevap verdiler, yorulduğum zamanlarda yükümü paylaştılar, iyi ki varsınız. Kitaplarda yer alan etkinlikleri yayınlanmadan önce okuyan, görüş ve önerilerini benimle paylaşan çok değerli arkadaşım Yrd. Doç. Dr. Naim ÜNVER'e, sınıf öğretmeni Mahir DEMİR'e, psikolojik danışmanlar Burcu UZ DENİZLİ ve Elif SARI'ya, Arş. Gör. Elvan YILDIZ AKYOL'a; kitapların yayımlanmasında desteklerini ve emeklerini esirgemeyen Pegem Akademi Şirket Müdürü Servet SARIKAYA'ya, dizgi ekibine ve tüm Pegem Akademi Yayıncılık çalışanlarına çok teşekkür ederim. Uzun süren bu çalışma boyunca onunla ilgilenmem gereken zamanları bile etkinliklere ayırdığım için beni hoş gören ve sunduğu yaratıcı fikirlerle bazı etkinlikleri geliştirmeme katkı sağlayan kızım Asya Betül TERZİ'ye teşekkürler; yaptığım çalışmayı çocuk gözüyle görmemi sağladın. Son olarak bu kitaplarda yer alan etkinlikleri uygulayan sizlere sonsuz teşekkürler; kitaplarda yer alan etkinlikleri uygulama sürecinde edindiğiniz yaşantılarınızı ve önerilerinizi bizimle paylaşmanız, etkinliklerin geliştirilmesine büyük katkı sağlayacaktır.

Çocuklarımız her şeyimiz; çocuklarımızın sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesi dileğiyle...

Prof. Dr. Şerife IŞIK

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iii
GİRİŞ.....	1
OKULÖNCESİ REHBERLİK KAZANIMLARI	7
Yaşadığım Yerler	9
Okulumu Tanıyorum	12
Okulum, Ben ve Duygularım.....	13
Rakamlar Okulu	18
Kurallar Her Yerde.....	20
Oyunu Kurallarına Göre Oyna.....	26
Mercimek Çiçeğim	27
Dağa Tırmanan Kara Keçi.....	30
Leblebinin Fındığını Ayıklar mısın?	34
Her Çocuk Bir Fidan.....	35
Öğrenmek Güzeldir	38
Hayalimdeki Ben	40
Göster Dansını	41
Kendi İşimi Yapabilirim	43
Hadi Bakalım! Kim Bu Bulalım	44
Beş Can	45
Bonbon Ayıcık	47
Duygulu Balonlarım	50
Lobutumdaki Duygular	54
Hataları Kutlama	55
Ben Evimin Kahramanıyım	59
Çak Bir Beşlik!	63
İsteklerimi Söyleyebilirim	67
Paylaş ve Mutlu Ol	69
Süprizli Yardım	70
Parmak İzim	74
Ormanda Sihirli Sözcükler	75
Kocaman bir Aferin	77
Arkadaşlık Treni	78
Benim Özelim	80

Özel Alanım	83
Evet-Hayır Yarışması	86
Hadi Anlatsana	90
Zorba Tilki ile Sevimli Tavşan	91
Arkadaşım Ne Hissediyor?.....	94
Sen de Şapkana Seç	96
Mızımız Tavşan	100
Bu sorunu nasıl çözerim?	103
İsim-Şehir	104
Bedenim Konuşuyor	105
Sürpriz Doğum Günü Partisi.....	107
Birlikte Daha Güçlüyüz	110
En İyi Arkadaşım.....	113
Daha Fazla Yeşil Işık!	115
Bir Çocuk Olarak Haklarım.....	118
Kurallar İyidir	121
Değerli Değerlerimiz.....	124
Duyarlıyım, Duyarlısın, Duyarlı	127
Benim Kocaman Bir Ailem Var.....	130
Kaç Yaşam Rolüm Var?.....	134
Dumandan e-Postaya.....	135
Sağlıklı Olmak	138
Abur Cubur mu?.....	143
Tehlikeden Uzak Dur	147
Kendinizi Tehlikelerden Korumaya.....	149
Ambulans 112 mi Yoksa 115 mi?	153
Bilinçli Kullanıcı	159
Başarılıysam Sevdiğimden	164
Kim Ne İş Yapıyor?.....	166
Annem Babam Bütün Gün Ne Yapıyor?	168
Okulumdaki Meslekler	170
Bil Bakalım	173
Meslekleri Eşleştiriyorum.....	176
Acaba Ne Olurdu?	181
YAZARLAR HAKKINDA.....	182
KAYNAKÇA	186

GİRİŞ

Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin okulöncesinden itibaren verilmesi gereği üzerinde duran, öğrencilerin akademik, kariyer ve sosyal duygusal gelişimlerini odağına alan gelişimsel model son 20 yıla damgasını vurmuştur. Gelişimsel model öğrencilerin okulda ve yaşamda başarılı olmaları için ihtiyaçları olan belli beceri ve yaşantıların kazandırılması girişimidir (Myrick, 1997). Gelişimsel rehberlik anlayışı; öğrencinin büyüme ve gelişme süreci içinde; sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişim alanlarında temel ihtiyaçlarını karşılama ve bu alanlarda döneme özgü gelişim görevlerini yerine getirmede gerekli yeterlikleri yerine getirmeyi amaçlar. Gelişimsel yaklaşımın uygulamaya dönük yönünü ise “Kapsamlı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı” oluşturur. Gelişimsel rehberlik modelinde her okulun yapı ve ihtiyacına göre tasarlanan Kapsamlı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı ile okuldaki bütün öğrencilere ulaşma ve “programlı” rehberlik etkinlikleri ile çeşitli bilgi, beceri ve yeterlikler kazandırma önem kazanmaya başlamıştır (Gysbers, 2004; Gysbers ve Henderson, 2012; Myrick, 1997).

Kapsamlı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının ana parçasını oluşturan rehberlik müfredatı, öğrencilerin kazanmaları gereken yeterliklerden ve bu yeterliklere ulaşmalarını sağlayacak etkinliklerden oluşur. Etkinlikler üç gelişim alanını kapsar:

- ✓ *Sosyal duygusal gelişim alanı*; öğrencinin kişisel gelişim ve uyumuna yardımcı olmak amacıyla kendini ve başkalarını anlaması, kendini ve başkalarını olduğu gibi kabul etmesi, günlük yaşam becerilerini kazanması, çevreleriyle etkili iletişim kurma becerilerini öğrenmeleri gibi alanlarda yeterlilik kazanmasını içerir.
- ✓ *Akademik gelişim alanı*; öğrencinin akademik başarısını artırmak amacıyla kendi öğrenme yollarını anlaması, öğrenmeye motive olması, zamanı iyi kullanma ve verimli ders çalışma yollarını öğrenmesi, öğrenmeye yönelik engellerle baş etmesi, gerekli eğitsel kaynak ve materyallerden yararlanması, eğitsel seçimler yapması gibi konularda olumlu tutum ve alışkanlıklar geliştirmesine ve gerekli bilgi ve becerileri kazanmasına yardımcı olacak yeterlilikleri içerir.
- ✓ *Kariyer gelişim alanı*; öğrencilerin çeşitli meslekleri tanımaları ve kendi ilgi ve yeteneklerine uygun meslekleri seçmeleri, seçtikleri mesleklere hazırlanmaları ve mesleki yönden kendilerini geliştirmeleri yönünde gerekli olan tutum ve davranışları kazanmasına yardımcı olacak yeterlilikleri içerir.

Amerikan Okul Psikolojik Danışmanlığı Derneği (American School Counseling Association; ASCA) tarafından geliştirilen ve halen en son model olan ASCA Ulusal Modeli (ASCA, 2009) okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yönetilmesi, örgütlenmesi ve yürütülmesi açısından en gelişmiş model olarak kabul edilebilir. ASCA her öğrenci için akademik başarı, kariyer gelişimi ve sosyal duygusal gelişimi sağlamak için gerekli olan bilgi, beceri ve tutumları tanımlamıştır.

Okul danışmanlarının öğrencilerin büyüme ve gelişimini değerlendirmede kullandığı ve “ASCA Zihin Yapıları ve Davranışları” olarak bilinen bu standartlar, öğrencilerin potansiyelleri doğrultusunda gelişmelerine yardımcı olacak yeterlikleri kazandırmada kullanılacak etkinliklerin geliştirilmesinde temel alınır.

ASCA Zihin Yapıları ve Davranışları akademik, kariyer ve kişisel-sosyal gelişim alanlarının her biri için uygulanabilecek; okul, sınıf, küçük grup ve bireysel ihtiyaçlara dayalı olarak oluşturulan 35 standartı içerir. Bu standartlar akademik performansla ilişkili bilişsel olmayan faktörlere (sebat, azim, amaç belirleme, kendini toplama gücü, yardım arama, işbirliği, farkındalık, öz yeterlik, öz düzenleme, öz disiplin, güdülenme, çalışma alışkanlıkları, öğrenme stratejiler, çalışma becerileri) dayalıdır (ASCA, 2014). Bu kitaplarda geliştirilen bütün etkinlikler aşağıda verilen ASCA zihin yapıları ve davranışları temel alınarak geliştirilmiştir.

Zihin Yapıları Standartları		
Psikolojik danışmanlar bütün öğrencileri aşağıdaki zihin yapıları için cesaretlendirir.		
1. Zihinsel, sosyal/duygusal ve fiziksel iyi olma dahil olmak üzere benliğin bir bütün olarak gelişimine inanç		
2. Başarılı olacağına ilişkin güven		
3. Okula ait olma duygusu		
4. Lise sonrası eğitim ve yaşam boyu öğrenmenin uzun vadeli kariyer başarısı için gerekli olduğunu anlama		
5. Yüksek nitelikli sonuçlara ulaşmak için yeteneklerini sonuna kadar kullanmaya yönelik inanç		
6. Çalışma ve öğrenmeye yönelik olumlu tutum		
Davranış Standartları		
Öğrenciler sınıf içi etkinlikler yoluyla aşağıdaki davranışları sergilerler.		
Öğrenme Stratejileri	Öz yönetim Becerileri	Sosyal Beceriler
1. Eleştirel düşünme becerilerine sahip olma	1. Sorumluluklarını alma yeteneğini gösterme	1. Sözlü/yazılı iletişim becerileri ve dinleme becerilerini etkili kullanma
2. Yaratıcı olma	2. Öz disiplin ve öz kontrol gösterebilme	2. Diğer öğrenciler ile olumlu ve destekleyici ilişkiler geliştirme
3. Zaman yönetimi ve çalışma becerileri kullanma	3. Bağımsız çalışma yeteneği gösterme	3. Başarısını destekleyecek yetişkinlerle iletişim kurma

4. Öğrenmeye yönelik güdülenme	4. Uzun vadeli ödülleri için hazırlanma yeteneğini gösterme	4. Empatik davranma
5. Medya ve teknoloji becerilerini uygulama	5. Kısa süreli ve uzun süreli amaçlara ulaşma yolunda sabır gösterme	5. Etik karar verme ve sosyal sorumluluk üstlenme
6. Yüksek standartlar oluşturma	6. Öğrenmeye yönelik engellerin üstesinden gelme becerisini gösterme	6. İşbirliği ve dayanışma becerilerini kullanma
7. Kısa süreli ve uzun süreli eğitsel, mesleki ve kişisel/ sosyal amaçlar belirleme	7. Bir problemle karşılaştığında etkili baş etme becerilerini sergileme	7. Farklı gruplarda etkili çalışmak için liderlik ve takım çalışması becerilerini kullanma
8. Sınıf çalışmalarını/ödevleri aktif şekilde meşgul olma	8. Ev, okul, toplumsal aktiviteler arasında denge kurabilme	8. Gerektiğinde kendini gösterme yeteneğini ve kendini savunma becerilerini sergileme
9. Karar verme sürecinde bilgi toplama ve farklı bakış açılarına dikkate alma	9. Kişisel güvenlik becerilerini gösterebilme	9. Durum ve ortama uygun sosyal olgunluk ve davranışlar sergileme
10. Ders dışı aktivitelere katılma	10. Değişen durumlara ve sorumluluklara uyum sağlama	

KİTAP HAKKINDA

- ✓ Kitap dört ciltten oluşmaktadır; okulöncesi, ilkököl, ortaokul ve lise.
- ✓ Kitaplarda yer alan bütün etkinlikler halihazırda okulöncesi, ilkököl, ortaokul ve lise rehberlik programlarındaki kazanımlar temel alınarak geliştirilmiştir.
- ✓ Etkinlikler gelişimsel ve önleyici rehberlik anlayışı temel alınarak hazırlanmış ve öğrencilerin gelişimsel özellikleri dikkate alınmıştır.
- ✓ Etkinliklerin okulun ve çevrenin özelliklerine, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre düzenlenebilecek esnek bir yapıda olmasına dikkat edilmiştir.
- ✓ Etkinliklerde, anahtar kelimeler yoluyla öğrencileri duygu ve düşüncelerini ifade etmeye cesaretlendirme, öğrencilerden belli bir konu hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırma ya da röportaj yapmalarını teşvik etme, örnek olaylar aracılığı ile farkındalık geliştirmeleri, farklı görüşlere

saygı duymayı sağlamaya yönelik grup tartışmaları, film ve fotoğraf gibi görsel araçlarla verilmek istenen mesajlar hakkında düşünceleri temel alınmıştır.

- ✓ Etkinliklerde öğrencilerin gelişimsel özellikleri dikkate alınarak oyun, grup çalışmaları, çalışma yaprakları, proje çalışması, araştırma gibi aktiviteler kullanılmıştır.
- ✓ Etkinlikler etkinliğin adı, kazanım, süre, materyaller, sınıf düzeyi, süreç ve değerlendirme bölümlerinden oluşmaktadır.
- ✓ Etkinliklerin uygulanması için belirlenen süre bir ders saatidir ve 30-35 kişilik sınıflar düşünülerek geliştirilmiştir. Bu nedenle sınıflarda bulunan öğrenci sayısı arttığında bazı etkinlikler için etkinlik süresinin uzatılması uygun olacaktır.
- ✓ Etkinliklerin öğrencilerde hedeflenen başarıya ulaşılabilmesi için ilgili kazanımın öğrenciler tarafından ne ölçüde kazanıldığına, etkinliğin ne ölçüde uygulanabildiğine ve karşılaşılan güçlüklerle ilgili geri bildirim ihtiyacı vardır. Bu kitaplarda yer alan etkinliklerde sürecin değerlendirilmesi ve kazanım değerlendirilmesi bölümleri önemli görülmektedir.
- ✓ Etkinliklerde kazanım değerlendirilmesi bölümünde öğrencilerin kazanıma ilişkin davranışları sergilemesini sağlayacak uygulamaların yanı sıra özellikle aileler ve öğretmenler sürece dahil edilmeye çalışılmıştır.
- ✓ Etkinliklerde her öğrenci için çoğaltılıp verilecek olan çalışma yaprakları hazırlanmıştır.

GRUPLARA AYIRMA ÖRNEKLERİ

Etkinliklerin geliştirilmesi sürecinde öğrencilerin birbirleriyle etkileşimlerde bulunabilecekleri ve işbirliği yapabilecekleri bir ortam oluşturulmasına dikkat edilmiştir.

Gruplara ayrılarak gerçekleştirilecek olan etkinliklerde grupların her seferinde aynı olmamasına ve farklı kişilerden oluşmasına dikkat edilmesi önemlidir. Aşağıda etkinlik içinde öğrencileri gruplara ayırmada kullanılacak örnek çalışmalara yer verilmiştir.

1. Öğrencilere doğum tarihleri sorularak, doğum tarihleri Aralık-Şubat ayları arasında olanlar bir grup, Mart- Mayıs ayları arasında olanlar bir grup, Haziran-Temmuz ayları arasında olanlar bir grup, Eylül-Kasım ayları arasında olanlar da diğer bir grup olmak üzere gruplara ayrılabilir (etkinliğin gerektirdiği grup sayısına göre aylar aralığı azaltılabilir, arttırılabilir).

2. Öğrencilere kardeşleri olup olmadığı sorulur. Tek çocuk olanlar bir grup, 2 kardeş olanlar bir grup, 3 kardeş olanlar bir grup, 4 kardeş olanlar bir grup.. gibi gruplara ayrılabilir (etkinliğin gerektirdiği grup sayısına göre tek çocuk ve iki kardeş olanlar bir grup, 3 kardeş ve daha fazla olanlar bir grup gibi birleştirilerek grup sayıları ayarlanabilir).
3. 4-5 farklı renklerde şekerler bir kutu içine konulur. Öğrencilerin sayısı ve etkinlikte çalışacak grup sayısı dikkate alınarak şekerlerin rengi ve sayısı belirlenebilir. Her öğrencinin kutudan bir şeker alması ve şekerlerin renklerine göre gruplara ayrılması sağlanabilir.
4. Etkinlikte yer alacak her grup için bir set olacak şekilde küçük kağıtlar hazırlanır. Her bir sette grupta yer alacak öğrenci sayısı kadar kağıt bulunmalıdır. Örneğin 30 öğrenciyi 5 gruba ayıracaksanız 5’li kağıtlardan 6 set oluşturulmalıdır. Her set için bir konu belirlenir ve o konuya ait kavramlar ya da kelimeler kağıtlara yazılır. Örneğin “değerler” setinde “vatanseverlik, minnettarlık, barış, yardımseverlik, dürüstlük” kelimeleri yer alabilir; “Türk şairleri” setinde “Mehmet Akif Ersoy, Arif Nihat Asya, Özdemir Asaf, Yahya Kemal Beyatlı, Necip Fazıl Kısakürek” yer alabilir. Bu temelar belirlenirken öğrencilerin sınıf seviyelerine dikkat edilmelidir. Her öğrenciden bir kağıt seçmesi ve sonra arkadaşlarının da içinde yer aldığı seti oluşturmaları ve gruplarını bulmaları istenir.
5. Öğrencilerin isimlerinin ilk harfi alfabenin ilk 7 (ayrılacak grup sayısına göre bu aralık daraltıp, genişletilebilir) harfi ile başlayanlar bir grup, sonraki 7 harfi ile başlayanlar ikinci grubu, sonraki 7 harf ile başlayanlar üçüncü grubu, kalan harflerle başlayanlar dördüncü gruba atanabilir.
6. Öğrencilerin isimlerindeki harf sayısına göre gruplara ayrılabilir. İsminde 4 harf olanlar bir grup, 5 harf olanlar bir grup, 6 harf olanlar bir grup şeklinde oluşturulabilir.
7. Dört mevsim isimleri büyük kartonlara yazılır ve dört farklı köşeye asılır. Öğrencilerden birer mevsim adı söylemeleri istenir ve söyledikleri mevsimin köşelerine gitmeleri istenir. Sınıftaki öğrenciler böylece gruplara ayrılabilir.
8. İçi görünmeyen bir kutuya ayrılacak grup sayısı kadar farklı renkte ve yakın sayılarda boncuklar atılır. Öğrencilerin içlerine bakmadan birer boncuk çekmeleri istenir. Aynı renkte boncuk çeken öğrenciler aynı grupta olacak şekilde öğrenciler gruplara ayrılabilir.
9. Öğrencilerden bir kağıda kimseye göstermeden 0-100 arası bir rakam yazmaları istenir. İstenen sayıda gruba göre 0-20 arası rakam yazanlar bir grup, 21-40 arası yazanlar bir grup, 41-60 arası yazanlar bir grup... şeklinde gruplar oluşturulabilir.